

บทบาทของทบวงมหาวิทยาลัยต่อสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

นางฉลวยลักษณ์ สิ้นประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-576-569-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016046

1121158300

ROLES OF THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS
TOWARDS THE STATE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Mrs. Chalouyluksana Sinprasert

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-569-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์   บทบาทของทวงมหาวิทยาลัยต่อสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

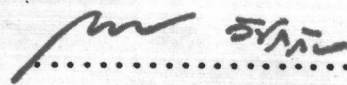
โดย   นางฉลวยลักษณ์ สีนประเสริฐ

ภาควิชา   อุดมศึกษา

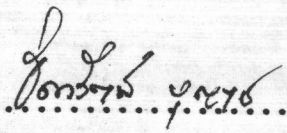
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา ไชวโรจน์กุล

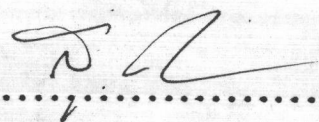

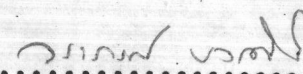
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

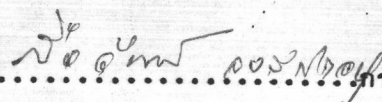

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา ไชวโรจน์กุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ)

.....กรรมการ
(ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่)

ฉลวยลักษณ์ สิบประเสริฐ : บทบาทของทบวงมหาวิทยาลัยต่อสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ROLES OF THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS TOWARDS THE STATE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สุกัญญา โมวิไลกุล, 154 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทในการกำกับ สนับสนุน ประสานงาน และบริการของทบวงมหาวิทยาลัยที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานดังกล่าวของทบวงมหาวิทยาลัยในฐานะหน่วยงานผู้ให้บริการ และของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในฐานะหน่วยงานผู้รับบริการ ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นหน่วยประสานงานของสถาบันอุดมศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับทบวงมหาวิทยาลัย เป็นไปในลักษณะหน่วยร่วมงานมากกว่าหน่วยงานภายใต้การบังคับบัญชา โดยในเรื่องนโยบายและแผนการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการในลักษณะของการกำกับ ดูแล และประสานงานมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด ในส่วนของการงบประมาณ ตามความเห็นของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าทบวงมหาวิทยาลัยมีบทบาทในการดำเนินงานด้านนี้น้อยมาก สำหรับบทบาทของทบวงมหาวิทยาลัยในเรื่องของการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยมิได้มีอำนาจในการอนุมัติอย่างแท้จริง เนื่องจากขั้นตอนมิได้สิ้นสุดที่ทบวงมหาวิทยาลัยเท่านั้น ส่วนประเด็นในเรื่องของการพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรนั้น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่พึงพอใจต่อบริการที่ได้รับจากทบวงมหาวิทยาลัย เพราะทบวงมหาวิทยาลัยใช้เวลาในการพิจารณาหลักสูตรประมาณ 3 เดือน ซึ่งรวดเร็วกว่าระยะเวลาที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทบวงมหาวิทยาลัยควรปรับปรุงอย่างยิ่งคือ เรื่องการประชาสัมพันธ์ สื่อสารความเข้าใจถึงลักษณะการดำเนินงานของทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้ทราบโดยทั่วถึงกัน อันจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเป็นผลดีต่อการดำเนินงานทั้งของทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐด้วย

ภาควิชา ..... อุดมศึกษา

สาขาวิชา ..... อุดมศึกษา

ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติ ..... *Sukanya Mowilakul*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *S. Z.*

CHALOUYLUKSANA SINPRASERT : ROLES OF THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS
TOWARDS THE STATE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION. THESIS ADVISOR:
ASST. PROF. SUKANYA S. KOVILAIKOOL, Ph.D. 154 PP.

The objective of this research are to study the roles of the Ministry of University Affairs in directing, supporting, providing services for state universities; and to review the current situations, problems and obstructions, both from the point of veiw of the MUA as service renderer and that of the state universities as service client. It is hoped that the findings would helps point out how to improve the performance of the MUA as a coordinating agency for the development of higher education.

The research reveals that the relationship between the MUA and state universities takes the form of co-operating units rather than that where one unit controlling the other. As far as the educational policy and planning is concerned, the MUA performs as supervisor and coordinator, generally without intensive examination. However, with respect to budget allocation as well as institutional expansion, the MUA has minimal role, from the client perspective. This is so because the final decision on both issues does not rest with the MUA. The MUA performances are more satisfactory where curriculum accreditation is concerned.

The research also finds that the MUA needs to improve, most of all, the process of communication with both the public and agencies involved in order to create mutual understanding toward the role, objectives and current operations of the MUA. This could help facilitate the cooperation between the MUA and state unversities.

ภาควิชา .....อุดมศึกษา.....
สาขาวิชา.....อุดมศึกษา.....
ปีการศึกษา 2531.....

ลายมือชื่อนิติต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
D. Z

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา ไชววิไลกุล อาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ ด้วยการให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชา เพื่อน ร่วมเรียน และเพื่อนร่วมงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณจิรพรพรณ นุณเกษม จนกระทั่ง การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในสำนักงานปลัดทบวง มหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญยิ่งประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่าน ให้ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์เพื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุด ผู้เป็นกำลังใจอันสำคัญอยู่ตลอดเวลา คือ พ่อ แม่ คุณสมศักดิ์ สีนประเสริฐ ผู้เป็นสามี รวมทั้งลูกเบียร์และลูกโบว์ของแม่

ฉลวยลักษณ์ สีนประเสริฐ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
พัฒนาการของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย.....	7
แนวความคิดและพัฒนาการของหน่วยประสานงานของสถาบัน อุดมศึกษา.....	11
กำเนิดทบวงมหาวิทยาลัย.....	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การแบ่งสายงาน โครงสร้างและบทบาทของทบวงมหาวิทยาลัย ในด้านต่าง ๆ.....	24
เอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	41
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล.....	52
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
1 ข้อมูลจากเอกสาร.....	53
1.1 นโยบายและแผนการศึกษา.....	53
1.2 การงบประมาณ.....	61
1.3 การพิจารณาและขออนุมัติจัดตั้งหน่วยงานใหม่.....	67
1.4 การพิจารณาและการขออนุมัติหลักสูตร.....	76
2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	80
2.1 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน ปลัดทบวง.....	80
2.2 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ..	80

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	97
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	97
วิธีดำเนินการวิจัย.....	97
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
สรุปผลการวิจัย.....	99
อภิปรายผล.....	103
ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม.....	111
ภาคผนวก.....	117

ญ

สารบัญแนญมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1.	รูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)	58
2.	ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายจากงบประมาณ แผ่นดินของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	66
3.	ขั้นตอนการดำเนินงานการขออนุมัติจัดตั้งหน่วยงาน / โครงการใหม่ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	75
4.	ขั้นตอนการดำเนินงานการขออนุมัติเปิดสอนหลักสูตรใหม่	79